

Virksomheder og Kræftens Bekæmpelse:

»Kræftadvarsler om krom er meget alvorlige«

BERLINGSKE
25.10.18
9

Af Lars Nørgaard Pedersen larp@berlingske.dk,
Katrine Jo Andersen karj@berlingske.dk
og Chris Kjær Jessen chje@berlingske.dk

Hvorfor kommer det først frem nu, at krom er farligere end antaget, når myndighederne har vidst det siden maj? Flere parter forlanger svar.

Både organisationen Kræftens Bekæmpelse og flere virksomheder omtaler de aktuelle forskningsresultater om en forøget kræft risiko fra stoffet krom-6 som alvorlige. Samtidig undrer det flere, hvorfor oplysningerne først kommer frem nu, når myndighederne siden maj har vidst, at krom-6 tilsyneladende er markant farligere end antaget.

Fredag kom det frem, at Danmark kan have udsat arbejdere for alt for store mængder af det kræftfremkaldende stof krom-6. Forskere ved Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø har opdaget, at den danske grænseværdi kan have ligget 200 gange højere, end myndighederne normalt tillader. Grænseværdien er det maksimale niveau, arbejdere må blive udsat for af et farligt stof.

Seniorforsker Johnni Hansen fra organisationen Kræftens Bekæmpelse har arbejdet med farlige stoffer i omtrent 25 år. Han vurderer de seneste oplysninger som meget alvorlige. Han hæfter sig også ved, at EU i en periode lagde op til endnu mere lempelige regler.

»Det lyder, som om myndighederne har accepteret usædvanligt mange kræfttilfælde. Det er langt ud over, hvad vi normalt accepterer. Er tallene korrekte, vil du nærmest ikke kunne finde andre påvirkninger i arbejdsmiljøet, som har en tilsvarende effekt,« siger Johnni Hansen.

Der findes forskellige varianter af grundstoffet krom. Krom-6 kan forekomme, når metal- og industriarbejdere lægger et fint lag krom på vandhaner eller motorcykler eller svejser i rustfrit stål. På en vandhane hjemme i køkke-

net indgår krom i en anden kemisk forbindelse, som ikke er farlig. EU-tal indikerer, at op mod 10.000 danskere dagligt arbejder med krom-6. Men mange virksomheder har de senere år forsøgt at udfase det farlige stof, hvorfor det er uklart, hvor mange udsatte der reelt er tale om.

»Det er formentlig relativt få. Men for de få udsatte er de nye oplysninger meget alvorlige. Risikoen for at få lungekræft fra krom-6 er meget høj og tilsyneladende højere, end vi har troet,« siger Johnni Hansen.

Minister har undskyldt

Forskerne ved Det Nationale Center for Arbejdsmiljø afsluttede deres beregninger i udgangen af maj i år og viderebragte derefter konklusionen til Arbejdstilsynet. Arbejdstilsynet har oplyst, at man modtog advarslerne i juni. Beskæftigelsesminister Troels Lund Poulsen (V) har undskyldt over for Folketinget, at der ikke har reageret hurtigere. I Kræftens Bekæmpelse undrer man sig også.

»Det er underligt, at man ikke har kommunikeret det videre,« siger Johnni Hansen.

Flere af de virksomheder, Berlingske har talt med, oplyser, at de bevidst har lagt sig markant under grænseværdien for krom-6.

Lotte Lundgaard er administrerende direktør i Midtjysk Fornikling med cirka 100 ansatte. Virksomheden er ved at udfase krom-6, og stoffet anvendes kun i begrænset omfang. Målinger på enkeltpersoner har tidligere vist, at nogle medarbejdere blev udsat for krom-6 i et omfang, der svarer til under fire procent af den nuværende grænseværdi - altså langt under:

Grænsen for krom-6

»Det er meget vigtigt, at vi kan stole på grænseværdierne, så vores medarbejdere ikke bliver syge. Når vi ligger langt under grænseværdien, så tror vi, at vi klart er på den sikre side. Nu viser det sig, at vi muligvis ikke er alligevel. Det er selvfølgelig et problem,« siger Lotte Lundgaard.

Direkte adspurgt, om myndighederne burde have reageret hurtigere, svarer hun:

»Man kan aldrig få sådan noget at vide for hurtigt.«

Vi drikker ikke af karrene

Erling Jensen ejer den lille virksomhed Tempo-Krom i Herlev. Her forkromer de tre ansatte vandhaner og motorcykler. Det lille lag krom ændrer nikkels gullige farve til et mere blåligt skær. Erling Jensen har arbejdet med krom siden 1985 og fortæller, at sikkerheden er blevet markant bedre. For ham har de seneste beregninger om krom kun mindre betydning, da Tempo-Krom alligevel ikke måler grænseværdien.

»Arbejdstilsynet siger bare, at vi skal sætte en udsugning op dér eller dér. De går ikke rundt

Forskere fra Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø under Beskæftigelsesministeriet opdagede i maj i år, at grænseværdien for det kræftfremkaldende stof krom-6 er alt for lempelig.

Forskerne vurderer, at grænseværdien for krom-6 siden 1996 har ligget omtrent 200 gange højere, end man normalt tillader. Danmark har markant strammere regler for krom-6 end mange EU-lande. Beskæftigelsesminister Troels Lund Poulsen (V) har undskyldt over for Folketinget, at den nye viden ikke er blevet kommunikeret ud og har samtidig bedt om en redegørelse fra sit embedsværk. Myndighederne er nu i gang med at se på, om grænseværdien for krom-6 skal justeres.

og måler. Men vi går jo ikke og drikker af karrene eller snuser til væsken. Vi ved godt, at krom-6 er farligt,« siger Erling Jensen.

Han forstår ikke, at det har taget flere måneder at kommunikere forskernes viden om krom-6.

»Det er da helt forkert, at man ikke har båret de oplysninger frem tidligere. Det må man da ikke holde hemmeligt,« mener Erling Jensen.

Kim Hedegaard er produktionsdirektør i den verdensomspændende ingeniørvirksomhed Haldor Topsoe. Virksomheden arbejder med krom-6 i begrænset omfang og foretager målinger af forekomsten af det kræftfremkaldende stof hvert halve år. Hvis målingerne viser, at medarbejderne bliver udsat for krom-6 i et omfang, som svarer til ti procent af grænseværdien, skal medarbejderne bære personligt beskyttelsesudstyr. Foreløbigt har et fåtal af målingerne været så høje.

»Vi har selvfølgelig fuldt med i artiklerne om krom-6. Vi tager arbejdsmiljø og sikkerhed meget alvorligt. Derfor vil vi følge Arbejdstilsynets retningslinjer meget nøje i den kommende tid,« siger Kim Hedegaard.

Erin Brockovich-filmen

For at forstå alvoren med krom-6 henviser seniorforsker Johnni Hansen fra Kræftens Bekæmpelse til en meget omtalt sag i Californien i USA i 1990'erne, da den kontoransatte i et advokatfirma, Erin Brockovich, indledte et opgør med forsyningsværket Pacific Gas and Electric Company (PG&E) og samtidig bidrog til at opdække, at krom-6 i drikkevandet havde gjort amerikanere syge. Sagen er filmatiseret i »Erin Brockovich« med skuespillerinden Julia Roberts.

»Den sag er interessant, fordi den siger noget om, hvor potent og farlig krom-6 er. Der skal rigtig meget til, før stoffer kan blive farlige i drikkevand,« forklarer Johnni Hansen.

Sagen har i denne uge udløst aktivitet på Slotsholmen.

Beskæftigelsesminister Troels Lund Poulsen oplyser, at han mandag holdt møde med direktørerne for henholdsvis Arbejdstilsynet og Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA), og at sagen blev bragt op for arbejdsmiljøkredsen i Folketinget tirsdag, hvor direktørerne også deltog. Troels Lund Poulsen skriver til Berlingske, at han tager sagen meget alvorligt.

»Som jeg tidligere har slået fast, er det på ingen måde tilfredsstillende for mig som minister, at jeg først sent i forløbet hører om NFAs beregninger af risikoen ved den danske grænseværdi for krom-6,« skriver ministeren og henviser til, at han har bestilt en redegørelse, som sendes til Folketinget i uge 45.

Både Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø og Arbejdstilsynet henviser over for Berlingske til redegørelsen. Med afsæt i sagen har Arbejdstilsynet åbnet for at justere grænseværdien for krom-6.

Professor Ulla Vogel, forsker ved det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, opdagede i maj, at grænseværdien for krom-6 kan have ligget helt forkert. Foto: Asger Ladefoged